

DONNA

LEON

VAIKIMISE VANDENÕU

Inglise keelest tõlkinud Triin Aimla-Laid

PEGASUS

*In uomini, in soldati
sperare fedeltà?*

Kas eeldad ausust, ustavust
siis inimestelt, sõduritelt?

– Mozart „Così fan tutte“

1.

Ta ärkas janu peale. See ei olnud loomulik, aktiivsest elustiilist tingitud janu, mis järgneb kolmele setile tennisele või suusatades veedetud päevale, janu, mis annab endast märku järk-järgult: see oli näriv, järelejätmatu janu, mis tuleneb keha meeleheitlikust katsest korvata eelnevalt alkoholiga asendatud vedelikke. Noormees lebas voodis, korruga täiesti ärkvel, kaetud kerge higikorruga, aluspesu niiske ja keha vastu kleepuv.

Algul arvas ta, et tal õnnestub janu üle kavaldada, kui jätab selle tähele panemata ja suudab uuesti laskuda raskelt tuima unne, millest janu oli ta ärkvele torkinud. Ta pööras küljele, suu lahti padja vastas, ja tõmbas teki üle õla. Aga, olgugi et keha vajas hädasti puhkust, ei suutnud ta sundida seda eirama janutunnet ega kerget närvilisust kõhus. Ta lebas asemel, loid ja täiesti tahtejõuetu, ning sisendas endale, et suudab kohe uuesti uinuda.

Mõne minuti jooksul see õnnestuski, aga siis raputas kuskilt linna poolt kostev kirikukell ta uuesti ärkvele. Tema meeltesse imbus mõte vedelikust: mineraalveeklaasist, mille küljed on külmast niiskeks tõmbunud; joogikraanist tema kunagise koolimaja koridoris; Coca-Colat täis papptopsist. Ta vajas vedelikku enam kui kõike muud, mida elu oli talle kunagi ihaldusväärse või heana tutvustanud.

Jällegi püüdis poiss end magama sundida, aga ta teadis, et on kaotanud, ja tal ei ole muud võimalust, kui end voodist välja ajada. Ta hakkas mõtlema, kummalt poolt ta voodist väljub ja kas koridori põrand on külm, aga siis heitis ta kõik

need kaalutlused kõrvale sama hoogsalt nagu teki ning ajas end jalule. Ta pea lõhkus ja kõht väljendas pahameelt selle üle, et oli sunnitud põranda suhtes uue asendi võtma, aga janu jäi mõlema kurtmisele kurdiks.

Ta avas toa ukse ja hakkas minema mööda koridori, mida valgustas üksnes akendest sisse immitsev valgus. Nagu ta oligi kartnud, olid linoleumist põrandaplaadid tema paljaste jalgade all ebameeldivad, aga mõte kuskil eespool ootavast veest andis jõudu külmast mitte välja teha.

Ta sisenes tualettruumi ja, ajendatuna ainult ühest vajadusest, suundus esimese valge kraanikausini seina ääres. Ta keeras lahti külma vee kraani ja lasi sel natuke aega joosta: isegi uimasest olekust hoolimata meenus talle vee soe roostene maitse, mis neist torudest alguses tuli. Kui vesi, mis tema käele voolas, oli muutunud külmaks, pani ta mõlemad peod kausiks kokku ja kummardus sellele lähemale. Häälekalt nagu koer lürpis ta vett, tundes, kuidas see tema sise-muses edasi liigub, teda jahutades ja janust päästes. Kogemus oli talle õpetanud, et pärast paari esimest suutäit tuleb vahet pidada ja oodata, kuidas heitunud kõht reageerib üllatusele alkoholisisalduseta vedelikust. Algul ei olnud sise-kond sellega sugugi päri, aga tema noorus ja hea tervis suut-sid võidule pääseda ning siis leppis ka kõht vaikselt veega, seda isegi juurde nõudes.

Meeleldi valmis sellele soovile vastu tulema, kummardus ta jälle kraani kohale ja jõi kaheksa või üheksa suutäit, igaüks neist tõi tema piinatud keresse aina enam kergendust. Äkiline vee juurdevool äratas midagi kõhus ja see omakorda sütitas midagi ajus. Korraga tundis ta iiveldust ja oli sunnitud ettepoole kummarduma, haarates kätega kraanikausist, kuni maailm tema ümber jälle rahunes ja paigale jäi.

Ta pani käed ikka veel voolava vee alla ja jätkas joomist. Ühel hetkel andsid kogemus ja mõistus talle märku, et joomise jätkamine oleks riskantne. Seepärast ajas ta end sirgu, silmad suletud, ja tõmbas märgade kätega üle näo ning

T-särgi rinnaesise. Ta sikutas särgisaba üles ja pühkis sellega huuli. Seejärel, kosutust saanuna ja tundege, et ta võib jälle asuda teda ümbritsevat elu tähele panema, pöördus ta, et minna tagasi oma tupp.

Ja nägi sealsamas, endast pisut eemal nahkhiirt või midagi, mida tema segi paisatud meeled algul tajusid kui nahkhiirt. Muidugi ei saanud see tegelikult olla nahkhiir, sest olend oli kindlasti oma kaks meetrit pikk ja mehe keha laiune. Aga sellel oli nahkhiire kuju. Tundus, justkui oleks see miski end seinä äärde riputanud, pea viltu külgedel lõdvalt kõlkuvate mustade tiibade kohal, küünistega jalad nende alt välja paistmas.

Ta tõmbas tormakalt kätega üle näo, justkui selleks, et nägemust silmist pühkida, aga kui ta uuesti silmad avas, oli tume kogu endiselt alles. Ta taganes sellest ja, ajendatuna hirmust, mis võib temaga juhtuda, kui ta pilgu nahkhiirest lahti kisub, liikus aeglaselt tualettruumi ukse suunas, sinna poole, kus teadis olevat pikkade neonlampide lüliti. Haaratud uskmatuse ja hirmuga segatud tundest, hoidis ta käsi selja taga, üks peopesa libisemas otsivalt mööda kahhelplaatidega seinä enda ees, kindel, et kokkupuude seinäga on tema ainus kontakt reaalsusega.

Nagu pime mees, järgnes ta oma nägijast käele mööda seinä äärt, kuni leidis lüliti ja pikkade neonvalgustite topeletrida hakkas järgemööda süttima, andes valgust justkui teatepulka ühelt teisele üle, kuni ruumi täitis päevavalgusega sarnanev heledus.

Hirm sundis teda silmi sulgema, samal ajal kui lambid järjest süttisid, hirm selle ees, mis jubeda liigutuse võiks too nahkhiire-kujuline olevus teha, kui teda tema hämaras ja turvalises kohas häiritakse. Kui tuled viimaks vilkumise lõpetasid, avas noor mees silmad ja sundis end vaatama.

Kuigi eredalt paljastav valgus kujutist muutis ja selle paremini nähtavale tõi, ei kaotanud see täielikult sarnasust nahkhiirega ega kahandanud selle rippuvate tiibade

ähvardavust. Siiski osutusid tiivad nende talvise vormi-
rõivastuse peamise rõivaeseme, tumeda mantli lopsakateks
voltideks, ja oletatava nahkhiire pea, mis nüüd oli valgus-
tatud, kuulus veneetslasele Ernesto Morole, kes oli – nagu
ka poiss, kes nüüd, meeletust iiveldushoost haaratuna kum-
mardus lähima kraanikausi kohale – San Martino sõjaväe-
akadeemia õpilane.

2.

Võimuesindajatel läks hulk aega, enne kui nad reageerisid kadett Moro surmale, kuigi teatava hilinemise võis kanda poisi klassivenna Pietro Pellegrini käitumise arvele. Kui iiveldushood viimaks vaibusid, naasis poiss oma tupp. Ta võttis *telefonino**, mis oli saanud tema peaaegu loomulikuks kehaosaks: nii sageli kasutas ta seda, ning helistas isale, kes viibis ärireisil Milanos. Ta selgitas, mis oli juhtunud või mida ta oli just äsja kogenud. Advokaadist isa ütles esmalt, et helistab võimuesindajatele, aga siis sekkus terve mõistus ja ta käskis pojalt seda otsekohe ise teha.

Hetkekski ei turgatanud Pietro isale pähe, et tema poeg võinuks kuidagi olla seotud teise poisi surmaga, aga ta oli kriminaaladvokaat ja seega tundis ametnike mõttemaailma. Ta teadis, et kahtlus pidi paratamatult langema ka isikule, kes viivitas politseile kuriteost teatamisega, samuti teadis ta, kui valmis oli politsei haarama kinni kõige ilmsemast lahendusest. Seepärast käskis ta poissi – tegelikult võiks isegi öelda, et sundis – juhtunust otsekohe teavitama. Poiss, kes oli õppinud kuulekust esmalt oma isalt ja viimased kaks aastat San Martino akadeemias, arvas, et ametnikud on inimesed, kes juhivad kooli, ning seepärast läks ta alumisele korrusele oma komandandi juurde kandma ette surnud poist kolmanda korruse duširuumis.

Questura's** valves olnud kordnik, kes võttis vastu koolist saabunud kõne, küsis helistaja nime, kirjutas selle üles,

* *Telefonino* – mobiiltelefon; it k. – Siin ja edaspidi tõlkija märkused.

** *Questura* – politseijaoskond; it k.

seejärel küsis, kuidas helistaja surnud isikust teadis ja kirjutas ka selle vastuse üles. Toru ära pannud, küsis politseinik kolleegilt, kes koos temaga keskjaama kõnepuldi juures valvas, kas nad peaksid ehk edastama kõne *carabinieri*'le*, sest sõjaväeakadeemia võis sõjalise õppeasutusena kuuluda pigem *carabinieri* kui linnapolitsei haldusalasse. Nad vaidlesid selle üle mõnda aega, seejärel helistas üks neist inspektorite töötuppa, et uurida, kas keegi seal olijatest oskaks nende protseduuriprobleemi lahendada. Inspektor, kes aru pärimisele vastas, väitis, et akadeemia on eraõppeasutus, millel puuduvad ametlikud sidemed sõjaväega – ta teadis seda, sest tema hambaarsti poeg õppis tolles koolis – seega on siiski nemad need, kes peavad kõnele reageerima.

Mehed kõnepuldi taga arutlesid selle üle veel mõnda aega, jäädes viimaks kolleegiga nõusse. See, kes oli kõne vastu võtnud, märkas, et kell on juba kaheksa läbi ja helistas oma ülemuse *commissario*** Guido Brunetti sisenumbrile, olles kindel, et too on selleks ajaks juba oma kabinetti jõudnud.

Brunetti nõustus, et juhtum kuulub nende haldusalasse, ja küsis: „Mis kell kõne sisse tuli?“

„Seitse kakskümmend kuus, *signor****,“ kõlas Alvisel tõhus ja karme vastus.

Pilk kellale näitas Brunettile, et sellest oli nüüdseks möödunud juba enam kui pool tundi, aga kuna Alvisel polnud kõige eredam täht politsei igapäevase töörutiini taevaalaotuses, otsustas ta seda tõsiasja mitte kommenteerida ja sõnas üksnes: „Telli kaater. Ma tulen alla.“

Kui Alvisel kõne lõpetas, vaatas Brunetti üle selle nädala valvegraafiku. Nähes, et *ispettore***** Lorenzo Vianello nime ei leidu selle ega järgmise päeva kohal, helistas ta Vianellole

* *Carabinieri* – üks Itaalia politseikorpusi.

** *Commissario* – politseikomissar.

*** *Signor* – härra; it k.

**** *Ispettore* – politseiinspektor; it k.

koju ja selgitas lühidalt, mis oli juhtunud. Enne kui Brunetti jõudis teda paluda, ütles Vianello ise: „Ma kohtun teiega seal.“

Alvise oli suutnud täita *commissario* Brunetti palve ja informeerida kaatrijuhti. Kahtlemata oli olnud abi asjaolust, et too istus tema vastas teisel pool lauda, ja kui Brunetti paari minuti pärast *questura*'st väljus, leidis ta Alvise ja juhi kaatri tekil juba ootamas, mootor tühikäigul podisemas. Brunetti seisatas, enne kui paati astus, ning ütles Alvisele: „Mine tagasi üles ja saada Pucetti siia.“

„Aga kas te siis ei tahagi, et ma teiega kaasa tuleksin, *signor*?“ küsis Alvise ja tema hää l kostis sama pettunult nagu kirikutrepile ootama jäetud pruudil.

„Ei, asi pole selles,“ vastas Brunetti hoolikalt, „aga kui too isik uuesti helistab, võiksid olla seal kõnet vastu võtmas, et selle juhtumiga tegelemisel valitseks järjepidevus. Sel moel saame ehk rohkem teada.“

Kuigi selles ei olnud mingit loogikat, näis Alvise põhjendusega leppivat. Brunetti mõtles, ja mitte esimest korda, et vahest oli see mõistuse puudumine, mis lubas Alvisel selgitusega nii hõlpsalt nõustuda. Ta läks kuulekalt tagasi *questura*'sse. Paari minuti pärast väljus uksest Pucetti ja astus paati. Juht tüüris nad *riva** äärest eemale *bacino*** suunas. Öine vihm oli pesnud õhust reostuse jäägid ja linn näitas end erakordselt läbipaistvas hommikuvalguses, kuigi õhus oli juba hilissügisest karmust.

Brunettil ei olnud olnud vajadust akadeemiat külastada juba enam kui kümme aastat, sellest ajast peale, kui tolle õppeasutuse oli lõpetanud tema kauge nõo poeg. Pärast seda, kui poiss leitnandina sõjaväkke vastu võeti – selline oli üldlevinud tava ja see au langes osaks kõigile San Martino lõpetanutele, kellest enamik olid sõjaväelaste pojad –, oli ta liikunud karjääriredelil ühtlaselt ülespoole, mis oli

* *Riva* – kallas; it k.

** *Bacino* – laguun, suurem veekogu; it k.

tekitanud suurt uhkust tema isas ja samavõrra suurt hämingut ülejäänud perekonnas. Brunetti peres oli senini täiesti puudunud sõjaväeline traditsioon, samuti ei olnud sõjaväelasi tema emaliinis, mis ei tähendanud, et perekonnal poleks sõjaväega ealeski pistmist olnud. See oli läinud neile kalliks maksma, liiatigi olid nad seda omal nahal tundma pidanud, sest Brunetti vanemate põlvkond ei olnud mitte ainult võidelnud viimases sõjas, vaid nemad olid kannatanud ka selle pärast, et sõda peeti peaaegu kõikjal nende ümber, nende enda kodumaal.

Seega oli Brunetti juba lapsest saadik kuulnud sõjaväest ja kõigist selle tegemistest ning hiilgusest räägitavat ükskõikse põlgusega, mida tema vanemad ja nende sõbrad tavatsesid väljendada, rääkides valitsusest või kirikust. Madal hinnang sõjaväele oli veelgi süvenenud nende aastate jooksul, kui ta oli olnud abielus Paola Falieriga, naisega, kes, kui too poliitilistelt vaadetelt üldse kuhugi kaldus, kippus kalduma pigem vasakule. Paola seisukoht oli, et Itaalia sõjaväe suurim saavutus seisnes selle argpükslikkuse ja taganemisega seotud ajaloos. Naise sõnul oli sõjaväe suurim ebaõnnestumine kahtlemata tõsiasi, et mõlema maailmasõja ajal olid juhid – nii sõjalised kui ka poliitilised – tõsiasiadest välja tegemata põhjustanud sadade tuhandete noorte meeste surma, püüdes nii armutult jõuda omaenda petlike kujutelmadeni hiilgusest kui ka täita samal ajal teiste riikide poliitilisi eesmärke.

Brunetti enda silmatorkamatust sõjaväeteenistusest ja ka sellele järgnenud aastakümnetest leidis õige napilt veenvaid näiteid selle kohta, et Paola oleks eksinud. Brunetti mõistis, et seegi vähene, mida ta oli näinud, oli tekitanud temas veendumuse: sõjavägi, olgu Itaalia või mõne välisriigi oma, ei erinenud kuigipalju maffiast. Ka seal valitsesid mehed ja naistesse suhtuti üleolevalt. Väljaspool organisatsiooni ennast oli see võimetu avaldama isegi kõige lihtsamat ausust. See oli pühendunud võimu haaramisele

ja säilitamisele ning suhtus põlglikult kodanikuühiskonda, olles samal ajal vägivaldne ja argpükslik. Ei, oli väga vähe sellist, mis eristanuks üht organisatsiooni teisest, välja arvatud ehk see, et ühed kandsid hõlpsasti äratuntavat vormiriietust, kuid teised eelistasid pigem Armanit ja Brionit.

Brunettile olid teada akadeemia kohta üldlevinud faktid. Kool, mille 1852. aastal oli Giudeccasse rajanud Alessandro Loredan, üks Garibaldi esimesi toetajaid Venetos ja iseseisvuse ajal üks tema kindraleist, oli algselt asunud saarel suures majas. Loredan, kes oli surnud lastetuna, jätmata endast ühtki meessoost järeltulijat, oli pärandanud maja, nagu ka oma perekonna *palazzo** ja varanduse sihtfondile tingimusel, et sellest saadav tulu hakkab toetama sõjaväeakadeemiat, millele ta oli andnud nime oma isa kaitsepühaku järgi.

Kuigi Veneetsia oligarhid ei olnud Risorgimiento täisverelised toetajad, suhtusid nad äärmiselt entusiastlikult asutusse, mis nii tõhusalt kindlustas Loredani päranduse jäämise linna kasutusse. Kõigest mõni tund pärast mehe surma oli juba teada tema varanduse täpne väärtus ja kõigest mõne päevaga olid tema testamendis määratud usaldusisikud valinud akadeemiat juhtima eruohvitseri, kes juhtus olema ühe usaldusisiku väimees. Ja nii oli see jätkunud tänase päevani: kooli juhtimisel järgiti karmilt sõjaväelist joont, ohvitseride ja rikaste härrasmeeste pojad said siin omandada haridust ja hoiakuid, mis valmistas neid ette omakorda ohvitserideks saama.

Brunetti mõtisklused lõigati läbi, kui paat pööras otse pärast Sant' Eufemia kirikut kanalisse ja liikus seejärel maabumiskohani kalda ääres. Pucetti võttis sildumisköie, hüppas maale ja libistas köie läbi kail ootava raudrõnga. Ta sirutas käe Brunettile ja pakkus talle tuge, kui too paadist maale astus.

„See on siinsamas, kas pole?“ küsis Brunetti, osutades saare tipule ja eemalt paistvale laguunile.

* *Palazzo* – palee; it k.

„Ma ei tea, *signor*,“ ütles Pucetti. „Peaaegu tunnistama, et käin siin üksnes Redentore* ajal. Ma ei usu, et teaksin isegi seda, kus see asub.“ Tavaliselt ei suutnud kaaslinlaste provintslikkus Brunetti üllatada, kuid Pucetti tundus olevat muidu nii terane ja laia silmaringiga.

Justkui oma ülemuse pettumust tajudes, lisas Pucetti: „See on tundunud mulle alati täiesti omaette riik, nagu välismaa, *signor*. Nähtavasti on see mu ema mõju: tema räägib sellest alati nii, nagu see polekski Veneetsia osa. Kui talle antaks mõne Giudeccas asuva maja võtmed, olen kindel, et ta annaks need lihtsalt tagasi.“

Pidades targemaks jätta mainimata, et tema enda ema oli väljendanud sageli sama suhtumist, ja et ka tema ise sellega täielikult nõustub, ütles Brunetti üksnes: „See on mööda seda kanalit edasi minna, üsna lõpu lähedal.“ Ta hakkaski selles suunas minema.

Isegi eemalt võis näha, et akadeemia siseõue viiv *portone*** oli lahti: igaüks võis selle kaudu siseneda või väljuda. Ta pöördus uuesti Pucetti poole. „Uuri välja, millal täna hommikul ukсед avati ja kas õpilaste sisenemised või lahkumised kooli territooriumilt märgitakse üles.“ Enne kui Pucetti jõudis vastata, lisas Brunetti: „Jah, ja uuri ka eelmise öö kohta, kuigi me ei tea veel, kui kaua poiss on surnud olnud. Ja seda, kellel on välisukse võtmed ja millal see ööseks suletakse.“ Pucettile ei olnud vaja öelda, mida täpselt küsida, see oli värskendav kogemus politseijõududes, kus keskmise inspektori võimekus sarnanes Alvise omaga.

Vianello seisis juba *portone* juures. Ta reageeris ülemuse saabumisele kerge lõuanõksatusega ja noogutusega Pucetti suunas. Otsustades kasutada võimalikke eeliseid, mida võis tuua ette teatamata ja tsiviilrõivais kohale ilmumine,

* *Redentore* – it k. Ilutulestikuga pidustused Veneetsias iga aasta juuli kolmandal pühapäeval.

** *Portone* – suur eesuks, värav; it k.

ütles Brunetti Pucettile, et too läheks tagasi kaatri juurde ja ootaks kümme minutit, enne kui ta nendega liitub.

Värvast sisenedes oli juba ilmne, et uudis surmast on jõudnud levida, kuigi Brunetti ei oleks osanud selgitada, kuidas ta seda teab. Võib-olla reetsid seda siseõuel väikeste rühmadena seisvad ja vaikselt vestlevad poisid ning noor-mehed või see, et üks neist kandis vormikingadega valgeid sokke: kindel märk, et ta oli väga kiiresti riietunud ega olnud täheleegi pannud, mida teeb. Siis taipas Brunetti, et ühelgi neist ei olnud käes raamatuid. Olgu pealegi tegu sõjaväelise asutusega, oli see siiski kool ja õpilased liikusid tavaliselt ringi, raamatud käes, muidugi juhul, kui mõni parasjagu tähtsam asjaolu ei tulnud nende ja õppimise vahele.

Üks *portone* lähedal seisvatest poistest eraldus omavahel rääkinud noortesalgast ning lähenes Brunettile ja Vianellole. „Kuidas ma saan teid aidata?“ küsis ta, kuigi, arvestades tema hääletooni, võis tema eesmärk olla hoopis uurida, mida võõrad kooliõuel teevad. Tugevate näojoontega nägus tõmmu poiss oli peaaegu sama pikk kui Vianello, kuigi pidi olema alles teismeline. Teised jälgisid teda pilguga.

Poisi hääletoonist provotseerituna vastas Brunetti: „Ma tahan rääkida siin vastutava isikuga.“

„Ja kes teie olete?“ nõudis poiss.

Brunetti ei vastanud, vaid silmitses poissi pika ja kindla pilguga. Noore mehe silmad ei vaadanud kõhklevalt kõrvale ega astunud ta ka tagasi, kui Brunetti talle sammukese lähenes. Poiss kandis määrustepärast vormirõivastust: tumesiniseid pükse ja pintsakut, valget särki, lipsu – ja pintsaku kätistel kaht kuldset triipu. Vastuseks Brunetti vaikimisele kandis poiss raskuse ühelt jalalt teisele ja pani käed puusa. Ta põrnitses Brunettit, keeldudes küsimust kordamast.

„Kuidas teda nimetatakse, meest, kes siin vastutab?“ küsis Brunetti, nagu teine poleks talle vastanudki. Ta lisas: „Ma ei pea silmas tema nime. Ma tahan teada tema tiitlit.“

„Komandant,“ vastas poiss üllatunult.

„Ah, kui suurejooneline,“ sõnas Brunetti. Ta ei olnud kindel, kas poisi käitumine solvas tema üldist tõekspidamist, et noorus peaks vanuse vastu aupaklikkust väljendama, või tundis ta poisi kekutava sõjakuse pärast mingit ärritust. Vianello poole pöördudes ütles ta: „Inspektor, märkige poisi nimi üles.“ Ise liikus ta edasi trepini, mis viis *palazzo*'sse.

Ta ronis viiest trepiastmest üles ja lükkas ukse lahti. Vestibüüli põrandat ehtisid tohutu suured eri puiduliikidest laotud teemandikujulised ornamendid. Saabastes jalad olid kulutanud raja uksest tagumise seinani. Brunetti läks risti üle ruumi, mis oli ootamatult tühi ja avas ukse. Vahekaik viis maja tagumisse ossa, selle seinad olid kaetud millegagi, mis Brunetti arvates võisid olla rügementide lipud. Mõnel neist oli kujutatud San Marco lõvi, teistel leidis muid loomi, aga kõik ühtviisi agressiivsed: kihvad paljastatud, küünised nähtaval, karvad turris.

Paremat kätt esimese ukse kohal oli ainult number, nagu ka teise ja kolmanda ukse kohal. Kui ta möödus rivi viimastest uksest, astus sealt koridori noor poiss, kes ei olnud kindlasti vanem kui viisteist. Ta üllatus, nähes Brunettit, kes noogutas rahulikult ja küsis: „Kus on komandandi kabinet?“

Tema toon või kõnemaneeer vallandasid poisil midagi Pavlovi refleksi taolist, kui too hüppas valvelseisangusse ja andis au. „Üks korrus üles, *signor*. Vasakult kolmas uks.“

Brunetti võitles tahtmisega öelda „Vabalt!“ ja sõnades üksnes „Tänan!“, hakkas uuesti trepi poole minema.

Ülemisele korrusele jõudnud, järgis ta poisi juhiseid ja peatus vasakult kolmanda ukse juures. „Comandante Giulio Bembo“ teatas silt ukse kõrval.

Brunetti koputas, seisis ja ootas vastust, siis koputas veel kord. Ta mõtles kasutada komandandi äraolekut, et tema kabinetis pisut ringi vaadata, seepärast keeras ta ukse käepidet ja sisenes. Raske öelda, kumb ehmus rohkem, kas

Brunetti või mees, kes seisis ühe akna juures, käes patakas paberilehti.

„Oh, andke andeks,“ sõnas Brunetti. „Üks õpilane soovitas, et lähaksin üles ja ootaksin teid teie kabinetis. Mul ei olnud aimugi, et te siin olete.“ Ta pöördus ukse poole ja siis tagasi mehe suunas, justkui ei teaks, kas jääda või lahkuda.

Mees akna juures seisis Brunetti poole näoga ja valgus, mis tema tagant langes, ei võimaldanud teda kuidagi kirjeldada. Siiski võis näha, et mees kandis teistsugust vormirõivastust kui poisid: see oli heledam ja pükste külgedel ei olnud lampasse. Kuid medalite rida tema rinnal oli enam kui käelaba laiune.

Komandant asetas paberid lauale, tegemata katsetki Brunettile vastu tulla. „Ja teie olete?“ küsis ta, suutes jätta oma hääletooniga mulje, nagu oleks ta väsinud seda küsimast.

„*Commissario* Guido Brunetti, *signor*,“ vastas ta. „Mind saadeti uurima siinse surmajuhtumi kohta tulnud väljakutset.“ See ei olnud just päris tõsi, sest Brunetti ise oli saatnud end seda uurima, aga ta ei näinud põhjust, miks peaks seda komandandile avaldama. Ta astus mehele lähemale ja sirutas üsna loomulikult käe, nagu oleks ta liiga tuim, et tajuda teisest õhkuvat jahedust.

Pärast pausi, mis oli piisavalt pikk, et näidata, kes siin peremees on, tegi Bembo sammu ettepoole ja sirutas käe. Tema käepigistus oli tugev ja andis selge signaali, et komandant hoidus kasutamast täit jõudu üksnes ettevaatusest, mida see võinuks teha Brunetti käega.

„Ah jah,“ sõnas Bembo, „*commissario*.“ Ta lubas endale pausi, et tema sõnadel oleks rohkem kaalu, ja jätkas siis: „Ma olen üllatunud, et mu sõber *vice-questore** Patta ei helistanud ette ega teatanud teie tulekust.“

Brunetti mõtles huviga, kas vihje tema ülemusele, keda polnud jaoskonda ja oma kabinetti oodata veel vähemalt tunni jooksul, pidanuks käivitama vabanduste litaania ja

* *Vice-questore* – politseiülema asetäitja; it k.

sundima teda kinnitama Bembole, kuidas ta teeb kõik selleks, et uurimine teda võimalikult vähe häiriks, samal ajal alandlikult otsmikulokki sikutades. „Olen kindel, et ta helistab teile niipea, kui olen jõudnud esitada talle esialgse aruande, *comandante*,“ sõnas Brunetti.

„Muidugi,“ ütles Bembo ja läks ümber laua, et selle taga istet võtta. Ta viipas Brunettile viisil, mis pidi kahtlemata väljendama armulikkust, mispeale istus ka tema. Brunetti tahtis näha, kui kiire on Bembol uurimise alustamisega. Selle põhjal, kuidas *comandante* paigutas ümber väikesi esemeid oma lauaplaadil, kogus kokku virna paberilehti ja kopsis need ühtseks kuhilaks, paistis, et mehel ei ole sellega just kohutavalt kiire. Brunetti vaikis.

„See kõik on äärmiselt kahetsusväärne,“ sõnas Bembo viimaks.

Brunetti pidas paremaks noogutada.

„See on esimene kord, kui meil akadeemias toimub enesetapp,“ jätkas Bembo.

„Jah, see on kindlasti ehmata. Kui vana poiss oli?“ küsis Brunetti. Ta tõmbas pintsakutaskust märkmiku ja, leidnud seal tühja lehekülje, käänas kaaned tagurpidi. Ta patsutas taskud läbi ja, näol häbelik naeratus, kummardus ettepoole ning sirutas käe *comandante* laual lebava pliiatsi järele. „Kui ma tohin seda laenata, *signor*,“ sõnas ta.

Bembo ei vaevunud tema palvele isegi reageerima. „Ma arvan, et seitseteist,“ vastas ta.

„Ja tema nimi oli, *signor*?“ küsis Brunetti.

„Ernesto Moro,“ vastas Bembo.

Brunetti üllatusevõpatus, mis järgnes linna ühe kuulsama perekonnanime mainimisele, oli täiesti tahtmatu.

„Jah,“ ütles Bembo, „Fernando poeg.“

Enne tagasitõmbumist poliitilisest elust oli *dottor** Fernando Moro kuulunud mõne aasta parlamenti, olles üks vähestest, kes täitis selle liikme kohuseid ausalt ja

* *Dottor* – arst; it k.

auväärsest. Veneetsia irvhambad väitsid, et Morot oli sunnitud alatasa komisjone vahetama, sest tema ausus oli osutunud kolleegidele äärmiselt ebamugavaks: alates hetkest, kui tuli ilmsiks, et ta on raha ja võimu ahvatlustele immuunne, leidsid teda ümbritsevad umbusklikud kaasparlamentäärid põhjuse teda kuhugi ümber suunata. Tema karjäärile viidati Moro kogemuste põhjal sageli kui tõendile lootuse püsima jäämisest, sest iga esimees, kes avastas Moro oma komiteesse määratuna, oli kindel, et seekord suudetakse teda kallutada pooldama seda tüüpi poliitikat, mis kindlustanuks olukorra, kus üksikute kukruid saaksid enamiku kulul täidetud.

Aga nähtavasti ei olnud ühelgi neist õnnestunud kolme aasta jooksul Morot kõlbeliselt laostada. Kuid siis korraga, kõigest kahe aasta eest, oli ta äkitselt ja ilma igasuguste selgitusteta loobunud oma kohast parlamendis, naasnud täiskohaga varasemale arstitööle ja avanud erapraksise.

„Kas temale on teatatud?“ küsis Brunetti.

„Kellele?“ uuris Bembo, ilmselgelt Brunetti küsimusest segaduses.

„Poisid isale.“

Bembo raputas pead. „Ma ei tea. Kas see ei ole siis politsei ülesanne?“

Brunetti, kes tegi kõik selleks, et end vaos hoida, heitis pilgu kellale ja küsis: „Millal surnukeha leiti?“ Kuigi ta pingutas, et säilitada erapooletus, ei õnnestunud tal halvaks panu hääles täiesti alla suruda.

Bembo läks turri. „Millalgi täna hommikul.“

„Mis kell?“

„Ma ei tea. Natuke enne seda, kui politseisse helistati.“

„Kui natuke enne?“

„Mul ei ole aimugi. Mulle helistati koju.“

„Mis kell see oli?“ küsis Brunetti, pliiats lehekülje kohal valmis.

Bembo suu tõmbus halvasti varjatud ärritusest peeneks kriipsuks. „Ma ei ole kindel. Ma ütleksin, et umbes kella seitsme paiku.“

„Kas te olite sel ajal juba üleval?“

„Loomulikult.“

„Ja kas see olite teie, kes politseisse helistas?“

„Ei, seda oli juba teinud keegi siinolijatest.“

Brunetti tõstis ühe jala teise põlvelt ja kummardus ettepoole. „*Comandante*, registrist on näha, et kõne on saabunud kell seitse kakskümmend kuus. See on umbes pool tundi pärast seda, kui teile poisi surma asjus helistati.“ Ta vakatas, et anda mehele aega selgitusteks, aga kui Bembo ei teinud katsetki seda võimalust kasutada, jätkas Brunetti: „Kas oskate ehk sellele selgitust pakkuda?“

„Millele?“

„Pooletunnisele viivitusele, mis tekkis enne võimudele teavitamist kahtlasest surmast teie juhitas asutuses.“

„Kahtlasest?“ küsis Bembo.

„Kuni kohtuarst ei ole surma põhjust kindlaks määranud, on iga surm kahtlane.“

„Poiss tegi enesetapu. See on pealegi vaadates selge.“

„Kas olete teda näinud?“

Comandante ei vastanud otsekohe. Ta nõjatus tooli seljatoele ja vaatles enda ees istuvat meest. Viimaks ta vastas: „Jah, olen küll. Kui mulle helistati, tulin ma kohale ja läksin teda vaatama. Ta oli end üles poonud.“

„Ja viivitus?“ küsis Brunetti.

Bembo rehmas käega. „Mul ei ole aimugi. Nähtavasti arvasid nad, et mina helistan politseisse ja mina olin kindel, et seda teevad nemad.“

Lasknud tal selle välja öelda, küsis Brunetti: „Kas teil on aimu, kes helistas?“

„Ma just ütlesin, et ei ole,“ sõnas Bembo. „Kindlasti pidi helistaja ju oma nime ütleva.“

„Kindlasti,“ vastas Brunetti ja naasis algse küsimuse juurde. „Aga *dottor* Moroga ei ole kontakti võetud?“

Bembo raputas pead.

Brunetti ajas end jalule. „Siis ma lähen ja hoolitsen selle eest, et keegi seda teeks.“

Bembo ei vaevunud tõusma. Brunetti peatus viivuks. Ta tahtis näha, kas komandant kavatseb end oma äärmises kõrkuses maksma panna, vaadates pingsalt millelegi oma kirjutuslaual ja oodates, kuni Brunetti lahkub. Aga ei. Bembo istus, tegevusetud käed laua peale toetatud, pilk Brunettil ja ootas.

Brunetti pistis märkmiku pintsakutaskusse, asetask pliiaatsi hoolikalt lauale Bembo ees ja lahkus komandandi kabinetist.